

✱ ✱ ✱ ETBIŃ KRISTAN

ŽARKI ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱
IN SNEŽINKE

III. ZVEZEK

✱ ✱ ✱ ✱ LASTNA ZALOŽBA ✱ ✱ ✱ ✱

✱ TISKALA „NARODNA TISKARNA“ V LJUBLJANI ✱

EXCELSIOR.

030005207

Navzgor.

Tam gori na vrtu titanskih planin
razlila je zarja svoj plam.
Tam v jasnih višavah sred skalnih strmin,
vrh sivih, mogočnih, prastarih pečin
zabliščal vsemirja je hram.

Tam gori, tam gori, na vrhu planin
sva stala — pod nebom samá . . .
Pod nama, v globini meglenih dolin
ostal je minolega časa spomin,
ostale so spone sveta.

Tam v eterju čistem, kjer mir je vladar,
kjer ljudska zavist ne velja,
oblil naju mladega solnca je žar,
pod nama oblake podil je vihar — — —
A midva vrh groma samá . . .!

Tam doli, tam doli so sive meglé
zavijale zemljo v svoj prt,
mi dva pa tam gori, zaglobljena v sé
sva zabila zemljo in njeno gorjé,
videča tam nov svet odprt.

Tja gori, tja gori! Še enkrat samó!
Navzgor — le še enkrat, dekle!
Tam gori obsije nas solnce svetlo,
Tam gori odpre se še enkrat nebo,
doline pa megla zastré . . .

Pesem sužnjev.

Palača je tvoja sijajna,
prekrasna ko vilinski grad;
v oblake strmi veličajna,
a lepa ko cvetna pomlad.

Ponosno se dviga v višave
kot silen, mogočen titan,
kot dom triumfatorne slave
čez širno tja gleda ravan.

Iz mramorja stebri visoki
so čisti in beli ko sneg,
a zlata so polni oboki
in kipi bogati — brez peg.

Krog grada se vrt razprostira
poln žlahtnega cvetja, ko raj.
In koder oko se ozira,
smehlja se dehteči mu maj.

A vse to je tvoje, le tvoje.
Jedini si ti tu gospod,
Le tebi vse slavo tu poje,
tvoj večni življenja je god.

Ves svet se pred taboj odpira,
z denarjem si ti vsemogoč.
Nič tvojih željâ ne ovira,
poslužna je vsaka ti moč.

Poslužne so naše ti roke,
mi sužnji, a ti naš vladar,
duhove, umove visoke
ti kupiš za zlati denar.

Poslužno je sužnjev ti delo,
poslužna je znanost ti vsa.
Življenje je tvoje veselo,
Spoznal nisi nikdar gorjâ.

Spoznal ga še nisi — seveda!
Razmišljati ti pač ne znaš.
Neznana je naša ti beda,
neznan je in tuj svet ti naš.

Kaj vedel bi ti, kako strada
ta suženj, ki dela za te?
Da skoraj zapušča ga nada,
oj tega bogatec ne ve.

A veš li, kdo dvor ti je zgradil,
v katerem prebivaš kot car?
O veš li, kdo vrt je zasadil,
komu zahvaljuješ ta čar?

Ti z zlatom se dičiš ponosno,
ne znaš pa, da v zemlji rudar
smrt čaka vsak hip neizprosno ...
Kaj sužnjev življenje ti mar?

Iz tujih dežel dragocene
darove dobavlja mornar.
Ob hrid ga valovje zažene,
mu ladjo razbije vihar.

Na zemlji, pod zemljo, na vodi
življenje žrtvuje ti rob.
Denarnemu sužnju povsodi
prezgodnji odpira se grob.

A tebi je vse to neznano.
Za naše trpljenje si slep.
Saj tebi je dobro postlano,
za tebe pač res je svet lep.

A dosti je tega neznanja.
Mi mislimo. Misli i ti!
Prišla je zdaj doba spoznanja,
Zdaj treba odpreti oči.

Mi vstajamo, robovi bedni,
plačila zdaj bliža se dan.
Ljudje smo postali zavedni,
dolg star iztirjava tlačan.

Uživati pač je ugodno,
saj tega ste priče nam vi!
Prijetno je žitje svobodno,
izkusimo to zdaj i mi.

Bogatcev število je malo,
nas tisoč in tisoč trpi.
A sužnjev je tisoč že vstalo,
njih glas že po svetu doni:

Zjedinite, bratje, trpini
po širnem se svetu zdaj vsi!
Svoboda nam zlata zasini,
saj svet ta vzdržujemo mi.

Vstajenje.

Na gori Golgati so križi trije,
ne daleč pa gomila.
Njegovo truplo težka plošča krije.
Premagala je sila.

On, »Jesus Nazarenicus,
judorum rex« tu večno spanje spi.
Z življenjem mladim plačal je
stremljenje sveto kratkih svojih dnij.

Trpečim bratom Ti si spas oznanjal;
ljubite se — dejal si.
Človeku nisi nikdar se priklanjal,
pravico le čislal si.

Pravica ni ugajala
sveta mogotcem. Žel si srd in črt.
A ker se nisi zmenil zanj,
dosodili so silniki ti smrt.

Na Golgoti je strašna tragedija
na križu se končala.
V neskončni bedi mati roke zvija,
v bolesti poka skala.

A groze te ne čuti svet,
ki čuti vsake iglice zbadljaj.
Ne ume svet, da spas njegov
v gomili, tam pod ploščo spava zdaj.

Usmrtili so te po pravu svojem.
In v grob te položili.
A zdaj jih boja tvojega ni strah več,
ker mrtev si v gomili.

A glej! Ko tretji pride dan,
se grob odpre; iz njega vstaneš ti!
Ne mrtev — speč si ležal v njem —
Pravica zmaga zdaj in — smrti ni ...!

Premagovalec slaven ti zdaj vstajaš
iz temne grobne ječe.
Iz družega sveta k ljudem prihajaš,
a sile svet trepeče.

Pred taboj ga je bilo strah.
Osebe ne — Pravice se je bal.
Zrušiti te je hotel v prah,
a ti, Pravica! iz prahu si vstal.

Na križ so te mučenca pribijali,
požigali, strupili,
nešteto krat so te pogubljevali,
a nikdar pogubili.

Med nami danes še živiš,
vzlic smrti bodeš večno, večno živ.
In glej! Mi vsi, mi vsi, smo — ti,
vsi čakamo nestrpno tvoj poziv.

Gomilo tudi nam so izkopali
in smrtni spev zapeli.
V verige robske so nas ukovali,
svobodo so nam vzeli.

A suženstvo je tudi grob.
Mrliči živi smo v okovih teh.
Na grobu pleše srečen svet,
a ti, Pravica, si mu le v posmeh.

Pa nismo mrtvi. Tudi mi le spimo.
Prišel bo čas vzbujenja!
Svobodo sveto mi si priborimo,
in naš bo — dan vstajenja.

Krist in Satan.

Krist je bil zaglobljen v misli. H krati se prikaže Satan;
— Kaj premišljaš, svojo glavo mučiš, srce si trpinčiš?
Mirno ga pogleda Krist, odvrne vragu ... Pota iščem ...
Satan mahne z roko. Živa slika vstane iz globine,
dve krdeli človečanstva se pokažeta pogledu.

— Glej na desni strani ljudstvo neštivilno, pravi satan;
množica ljubimce svoje obsipava s suhim zlatom;
nosi jih na rokah, zida jim palače in časti jih,
a po smrti jih slavi in spomenike jim postavlja.
Cena ni velika: živi kakor množica zahteva,
zmešaj svoje čute, misli — s čuti, mislimi večine ...
Tam na levi strani vidiš majhen broj duhov izrednih.
Lastno misel stavljajo nad um večine in po svoje
hočejo živeti, dostojanstva ljudskega proroki.

Sami tavajo po svetu, množica jih zasmehuje;
konec takega življenja je pa križ in grob sramoten . . .

Mirno Krist pogleda vraga, migne z roko. Živa slika
vstane iz grobov sramotnih. Sence umorjenih žrtev
dvignejo peruti iz trohnobe, završé po vzduhu.
Pokopane misli — oživljene se bliščijo v solncu,
križ leži na tleh, nad njem se vije rožnato grmovje,
iz cvetic dehté, po svetu se razlega spev Resnice,
misel — križana in pokopana — vstaja kot Svoboda

Satan vztrepeta . . . — A kaj pomaga ta bodočnost
mrtvim?! . . .

Svet ponos v očeh povzdigne Krist oko k višavam čistim
in polagoma, sigurno, odkoraka tja — na levo . . .

Moj zakon.

Poglej mi veleum v obraz:
Jaz, moč prirodna, to sem jaz.

A. Aškerc.

Vse mrtvo da je bilo, meniš mar,
ko ti še nisi bil, ne praded tvoj,
ko hip še svet sedanji ní bil star
na nebu ne odseval solnca soj,
ko ni žarel nikjer ljubezni žar,
iz ljudskih grl nikjer se oril poj?

Ti meniš, da je mrtvo bilo vse
pred prvim časov dnev v vsemirju širnem,
ko ni še bilo, kar oko uzré
sedaj krog sé v svetovju neizmernem?
Ti meniš, ko noben cvetél ni cvet,

po zraku še noben žgoleval ptič,
ko ni še vstvarjen bil sedanji svet, —
da je tedaj bil vsemir prazen nič.
Ti meniš, da je vse ko ti le stvarstva plod
in iščeš tajne višje moči, kjer je ni.
Ne vidiš, da se kaže jasno ti povsod
in ne opaziš, da v svetovju vsem živi.

Da, čas brez žitja ljudskega je bil.
Čas brez ljubezni in brez njenih slástij,
brez ljubih borb, brez grobov in gomil,
brez teženj, upa in duševnih strastij.
Tak čas je bil — pač davno že ...
Kdaj? Tega nihče živ ne ve.
A vsemir ni bil nikdar, nikdar grob,
življenja moč je v svetu vedno klila
In davno pred začetkom svetskih dob
je vladala že moja moč in sila.

I ti si bil in vse kar zreš okoli,
vsa solnca, lune, zvezde — vsi svetovi.
Vsi oceani, reke, gore, doli
so bili, preden so se šteli dnovi.
Atomi neštevilni, razkropljeni
po svetovnem vesoljstvu neomejnem
tedaj še niso bili oživljeni,
a tudi ne v mrtvilu breznadejnem.
Atomov milijone je gibala moja moč,
ki danes še vrti neštete vse svetove,
ki razdeljuje žitje, smrt, ki vstvarja dan in noč
in vse preлива vsaki hip v oblike nove.

Od vekov večno moja moč živi
in v svetu vse ravna.

Vse kar je staro, ona pomladi
in smrti ne pozna.
Ne išči me izven svetá,
ne zidaj mi skrovišč.
Moj dom je — glej — narava vsa,
pojav moj: burje piš;
če urla v zraku ljut vihar
in gromu grom sledi,
v ognjeni streli moj se žar
kot znamen zlat svetí.
In v morju, ki bičeva zid,
peneč se, bobnajoč,
oznanja vsaki val srdit
neskončno mojo moč.
Če Vesna zaljša zemski svet,
se trata zelení,
ti priča vsak dehteči cvet,
da moja moč živi.
Ko zjutraj solnce dan rodi,
kot ogenj zažari
in nočne teme prepodi,
svit mojo moč slaví,
in ko zvečer razgrne mrak
nad vtrujenoi zemljój,
ti slika pozlačen oblak
prekrasen čudež moj.
Ponoči svetlih zvezd nebroj,
po zimi snežni prt,
na travniku čebelic roj,
v dolini cvetni vrt,
na vrhu gore večni led,
na bregu skalni plaz
oživlja moje moči sled
in pravi: to sem jaz.

Kar vidiš, vse je moje delo,
ti sam le moj si sin.
Upirati se meni smelo
je brezuspešen čin,
ti stvor si moj,
kar si, si le po meni . . .
A se ne boj!
Prost v žitju vse ukreni —
kar ti storiš, to dela moja moč,
ki v tebi žije, klije,
ker vse se v meni krije,
ki bitjem in svetovom sem obroč.

Vesoljnosti neskončne ti si del,
tu moč drži te moja,
v življenju svojem bodi toraj smel,
ne boj se nikdar boja.
Kar dušo imenuješ,
je večna moja moč,
kar misliš in kar snuješ
vsak dan in vsako noč,
in vsako delo tvoje
in vsaka pot in gaz
je le gibanje moje.
Vse vodim, rávnam jaz.
Nad mene povzdigníti
ne moreš se nikdár,
a zmanoj se boriti
ne skušaj mi nikar.
Ne bodi pa boječén,
iz prs preženi strah.
Z menoj vred ti si večén
kot v meni vsaki prah.
Ko ni svetov še bilo,

je bil že celi svet
in nič ni izginilo,
nič v njega prišlo spet.
Ko nad vodama glas se le je slišal,
sva bila tu že ti in jaz.
Vihar se mnog od ondaj je utišal,
spremenil nama se obraz.
Kjer nekdanj bila je temina večna,
električna ti danes luč svetí.
Kjer vladala je nekdanj sužnost ječna,
Svobodo danes prosti um slavi.
Atome vedno moja moč preliva,
oblike nove daje vsem stvarém,
Nevtrudno dela sila moja živa,
naprej jaz v tem neprenehaje spem.
Naprej! Tako veleval zakon večni,
ki s táboj in z menój ravná,
kdor ukrepča si z vedo um boječni,
on zakon moj in mene izpozna.
Naprej, ti dete moje večne moči!
iz teme sem ti povzdignila svet,
i sebe iz duševne vzdigni noči,
razženi meglo, v katero si odet.
Črvička slabega te je rodila
neskončna moč iz malega prahu.
Napreduje je tebe odgojila,
vzdignila do današnjega stanu,
in vedno višje moja moč te dviga,
obzorje širi, jasni ti obraz.
Preteklost naj ti bo spominska knjiga,
Napredno pa mi vedno sledi gaz,
Bodočnost naj ti bode prva briga.
Naprej mi moraš! To zahtevam — jaz.

Solnčna dežela.

Kot pravljico prekrasen gledam svet,
poln žlahtnih rož, dehtenja in svetlobe.
Kot bajna Lotos lep cveté tam cvet,
skrivnosten, plemenit in poln milobe.

Ko sem ga vzrl, je padel z mojih râm
pretežek križ morečega trpljenja
in v duši se je vžgal mogočni plam
ljubezni, nade, volje in življenja.

Opojil me je blagi vonj njegov
in vdihnil mi je silno hrepenenje
in up mi je obudil v duši nov
in vlil v srce globoko koprnjenje.

V deželo solnčno, v stan Svobode zrem — —
najlepši cvet me vabi, mika, zove — — —
Oj gledat z manoj prihitite sem!
Tja, bratje, tja! Raztrgajmo okove!

V maju.

Nič — nič — nič se ni zgodilo,
le — le — le solnce se zbudilo
tebi, dekle milo
v zlatkanih očeh —
oj, v jezernih očeh.

Svet slavi vstajenje ...
Kak cveté življenje,
kak se nada vspenje,
kak nebo rudi ...
V grudi žar plamti.

Vse je zasvetilo,
žarkov se napilo,
meni se dvignilo
v cvetni raj srcé,
oj blaženo srcé!

Ti si oživila
v duši vsa čutila ...
Cvetna je gomila;
vstal je iz grobov
v maju up mi nov.

Moč.

Ako včasih sanjam,
pa se boli klanjam,
nisem še bolan.
Vsaka noč izgine,
sanja se razbline,
pride beli dan.

Nočni mir in pokoj
s tajnoj, mehkoj rokoj
sega mi v srcé,
čuti se zmehčajo,
v oku zasijajo
mi tedaj solzé.

Ko priplava zarja,
kakor sred viharja
zopet se zbudim.
Kadar solnce sije,
v prsih moč mi vzklije,
v solncu sam gorim.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000236011

